

**КНИГА.
БІБЛІОТЕКА.
ЧИТАЦЬКА
КОМПЕТЕНТНІСТЬ ДІТЕЙ**

*Підсумки обласного етапу
Всеукраїнського
соціологічного дослідження*

**КИРОВОГРАДСЬКА ОБЛАСНА БІБЛІОТЕКА ДЛЯ
ДІТЕЙ**

ІМ. Т. Г. ШЕВЧЕНКА

ВІДДІЛ РОЗВИТКУ ДИТЯЧИХ БІБЛІОТЕК І МАРКЕТИНГУ

**КНИГА. БІБЛІОТЕКА.
ЧИТАЦЬКА
КОМПЕТЕНТНІСТЬ ДІТЕЙ**

*Підсумки обласного етапу
Всеукраїнського
соціологічного дослідження*

**УДК 02(477.65)
К 53**

Книга. Бібліотека. Читацька компетентність дітей. Підсумки обласного етапу Всеукраїнського соціологічного дослідження / Кіровоградська обласна бібліотека для дітей ім. Т. Г. Шевченка; уклад. Н. І. Расторгуєва. — Кропивницький, 2018. — 20 с.

Видання містить узагальнені матеріали відповідей респондентів на питання «Анкета школяра», «Анкета батьків», «Анкета бібліотекаря» про стан і рівень популярності читання та читацької компетентності у дітей – учнів 5 -9 класів, про ставлення до бібліотеки користувачів, перспективи розвитку бібліотек, професійний рівень бібліотекарів.

Актуальним предметом дослідження завжди була і залишається тема «книга і читання». ОДБ ім. Т. Г. Шевченка неодноразово зверталася до цієї теми в обласних соціологічних дослідженнях: «Я їду до бібліотеки щоб...» (2009 р.), «Бібліотека і бібліотекар: погляд професіонала» (2010-2012 рр.), «Читацькі цінності сучасної сім'ї в дзеркалі соціології» (2014 р.). Бібліотеки Кіровоградщини неодноразово брали участь у дослідженнях НБУ для дітей: моніторингу «Я читаю сучасну книжку українською мовою» (2007 р.), соціологічних «Моє хобі – читання» (2009р.), «Бібліотека, книга, комп'ютер, читання: орієнтація підлітків» (2013 р.), «Читаю я і вся моя сім'я» (2015 р.), щорічних – «Краща книга року».

У 2017 р. НБУ для дітей запропонувала продовжити вивчення згаданої теми та провести *соціологічне дослідження «Книга. Бібліотека. Читацька компетентність дітей»*, методика якого розроблена на основі Програми та методики дослідження «Книга. Бібліотека. Читання» Національної парламентської бібліотеки України (нині – Національна бібліотека України ім. Ярослава Мудрого), проведеного у 2015 р.

Мета – дослідити стан і рівень популярності читання у суспільстві та читацької компетентності у дитячого населення України різної вікової категорії.

Предмет дослідження – ставлення до читання, книги та бібліотеки; місце читання у структурі дозвіллевих та інформаційно-культурних практик; читацькі уподобання та інформаційні запити.

Об'єкт дослідження – учні 5–9 класів, батьки та бібліотекарі, як експерти.

Методичне забезпечення проведення обласного етапу дослідження (лютий - березень 2017 року) здійснювала Кіровоградська обласна бібліотека для дітей ім. Т. Г. Шевченка.

Опитування проводились в обласному центрі, містах обласного підпорядкування, районних центрах та селах.

Базами дослідження в області стали: ОДБ ім. Т. Г. Шевченка, Добровеличківська, Долинська, Голованівська, Устинівська районні бібліотеки для дітей, ЦДБ і філії №№ 12, 13, 19, 21 для дітей Кіровоградської МЦБС, ЦДБ ім. Ю. Гагаріна та філія № 3 для дітей Олександрійської МЦБС, Витязівська (Бобринецького району) і Рівнянська (Новоукраїнського району) сільські бібліотеки для дітей.

Респондентам було запропоновано відповісти на питання «Анкета школяра», «Анкета батьків», «Анкета бібліотекаря». Питання «Анкета

школяра» і «Анкета батьків» ідентичні. «Анкета бібліотекаря» містила лише окремі запитання, схожі з анкетами користувачів.

Також, зазначимо, що при аналізі анкет батьків і дітей (далі – *користувачі*), згідно методики, були використані їх сумарні відповіді на одне і те ж питання.

Згідно визначених обсягів опитано: 30 бібліотечних фахівців, 100 учнів 5-9-х класів та 60 батьків. Серед *160 дітей і батьків* переважно більшість, традиційно, склала жіноча стать: дівчатка – 66% і мами – 81,7%.

Вікові категорії користувачів:

- дітей до 12 р. – 30%, 13-14 р. – 39%, більше 14 р. – 31%;
- батьків: 25-35 р. – 20%, 36-45 р. – 70%, 46-60 р. – 10%.

За рівнем освіти:

– дітей: 22% – учні 5-х, 20% – 6-х, 23% – 7-х, 14% – 8-х, 21% – 9-х класів;

– батьків: 60% мають вищу, 25% – середню спеціальну, 15% – середню освіту.

За кількістю і віком дітей у сім'ях:

56,7% батьків відповіли, що виховують одну, 38,3% - 2-х, 3,3% - 3-х, і 1,7% - 5-х дітей.

Сімей, де виховують дітей віком до 12 років – 71,7%, 13-14 років – 28,3%, понад 14 років – 45%.

Аналіз анкет дітей і батьків (*користувачів*)

показав у чомусь схожість, а в дечому і розбіжність у відповідях на однакові питання.

Як ви оцінюєте читання у вашому житті?

Відповіді *користувачів*, за ступенем важливості, розташувалися наступним чином:

- джерело знань – 56,9%
- один із важливих засобів самовдосконалення і розвитку – 46,2%
- непоганий спосіб для проведення вільного часу – 37,5%
- засіб для придбання додаткового життєвого досвіду та вирішення особистих проблем – 23,1%
- можливість відійти від повсякденних проблем і знайти душевне заспокоєння – 16,9%
- не завжди виправдана трата часу – те ж саме можна дізнатись по радіо і телебаченню, знайти в Інтернеті – 3,1%.

Жоден респондент не зазначив, що *«Не читаю і не вважаю за потрібне»*. Скоріш за все зіграло роль те, що школярі та батьки є відвідувачами бібліотек.

Наступне питання стосувалося проведення вільного часу – **«Якщо у вас є вільний час ви витрачаєте його на...»**. У першу трійку пріоритетів проведення вільного часу, згідно відповідей, що характеризують однотайність і батьків, і дітей, увійшли: *«читання книг»* – 73,7%, *«комп'ютерне спілкування, ігри»* – 52,5%, *«спілкування з друзями»* – 42,5%.

Далі відповіді користувачів розташувалися наступним чином:

- 4) прослуховування музики – 26,9% (хоча батьки відвели цій позиції 8 місце і поставили «відвідування гуртків» на 4)
- 5) відвідування гуртків – 26,2% (хоча діти віддали перевагу спорту, відвівши гурткам 6 позицію)
- 6) заняття спортом – 23,7%
- 7) перегляд телевізійних передач – 22,5% (дітьми віднесено на 8 позицію)
- 8) хобі – 21,2% (спільна думка)
- 9) читання газет і журналів – 15% (хоча на думку батьків, у пріоритетах дітей періодика на 10 місці)
- 10) відвідування кінотеатру – 6,2% (спільна думка)
- 11) відвідування театру – 1,2%, останнє в рейтингу за відповідями лише батьків. Ніхто з дітей не позначив цю відповідь, як спосіб проведення вільного часу.
- 12) інше – 2,5% (діти – малюю, граю на гітарі; дорослі – прогулянка, сон).

Стосовно **інтенсивності читання** відповіді батьків і дітей були однотайними: *«читають декілька разів на тиждень»* 43,8% користувачів, *«щодня»* – 27,5%, *«інколи»* – 13,1%, *«раз на тиждень»* – 11,2%, *«під час підготовки до атестації»* (зазначили лише батьки) – 1,9%, *«завжди не вистачає часу на читання»* – 0,6%. Інше – 1,9% (*батьки*: «коли задають домашнє завдання»; *діти*: «коли є настрій, коли душа бажає і є вільний час»). Жодного респондента, хто б відповів, що він «взагалі не читає».

Читацькі уподобання респондентів-користувачів: 58,7% віддає перевагу *художній літературі*, зокрема, 41,2% читає книги сучасних авторів і 17,5% - класиків; 23,1% – цікавиться *газетно-журнальною періодикою*, 17,5% - *науково-популярною і пізнавальною літературою*, 6,8% - *звертається до довідкових видань*.

Серед жанрів художньої літератури користуються популярністю у респондентів: фантастика – 45,0%, детективи – 31,9%, література жахів – 14,4%. Диспропорція виникла у відповідях дітей і батьків стосовно «літератури жахів»: на відміну від 20% дітей лише 5,0% дорослих зазначили, що діти її читають. Коміксами захоплюється 15,0% дітей. Оскільки індустрія коміксів в Україні тільки зароджується, а перекладної небагато, то зачасту в бібліотеках її мало. Тому, можливо, маємо відповідний результат. Хоча комікси – вдале поєднання літератури і візуального мистецтва, заслуговують на увагу. Науковці стверджують, що читання коміксів рівномірно задіює дві півкулі мозку, покращуючи вміння дітей читати та розвиваючи бажання читати більше.

На питання щодо читацьких уподобань дітей відповідали і бібліотекарі. Вони підтвердили, що більшість читає сучасну художню літературу – 76,5% і значно менше класичну – 26,7%. До періодики звертається 40,0% читачів, науково-популярної і пізнавальної літератури – 23,3%, довідкової – 16,7%.

Рейтинг популярності літературних жанрів у користувачів-дітей на їхню думку наступний: фантастика (53,3%), детективи (40%), література жахів (33,3%), комікси (23,3%).

Якою мовою переважно читають діти? Користувачі відповіли наступним чином: українською читає 46,9%, не має значення читати українською чи російською для 39,4%, російською – 13,7%. У т.ч., 6,2% вказали, що читають літературу англійською мовою.

Джерела отримання літератури для читання різноманітні. Оскільки опитування проводилося серед користувачів бібліотек, то, звичайно, 98,7% зазначили, що це бібліотека, 30% - купують, 26,2% - скачують чи читають в Інтернеті, 20% – беруть у друзів і знайомих, інше – 1,2% («дарують», «беруть у шкільній бібліотеці»). Хоча для дітей, на відміну від дорослих, другим по значимості джерелом отримання літератури, є друзі і знайомі.

Думка бібліотекарів щодо джерел отримання книг користувачами: 93,3% зазначили «в бібліотеці», а також 63,3% – «скачують чи читають в Інтернеті», 20% – «купують», 3,3% – «беруть у друзів і знайомих».

Відповідаючи на питання «Якій книзі відають перевагу: традиційній чи електронній»: 63,8% користувачів відповіли, що паперовій, 33,1% – поєднують обидва види, 3,1% – електронній.

Дещо інші відповіді у *бібліотекарів*: 56,7% вказали, що діти поєднують читання традиційних і електронних книг, 43,3% – читають паперову книгу. Ніхто не зазначив відповідь – «електронну».

Послугами якої бібліотеки користуються: 100% *користувачів* вказали на дитячі бібліотеки, також, ще 46,9% зазначили – шкільною, 2,5% – публічними для дорослих.

Стосовно користування бібліотеками в залежності від віку дитини:

до 12 років – 100% користуються дитячими і 66,7% - шкільними бібліотеками,

13-14 років – 100% звертаються до дитячих, 48,7% - шкільних і 1% - до публічних для дорослих бібліотек,

понад 14 р. – 100% користуються дитячими, 38,7% – шкільними і 9,7% – публічними для дорослих бібліотеками.

Причини не користування публічною бібліотекою. *Ніхто із школярів і батьків не сказав, що не користується жодною бібліотекою.*

Бібліотекарі-експерти на питання: «**З яких причин, на Вашу думку, діти не користуються бібліотекою?**» вибрали із 8 запропонованих варіантів відповідей – п'ять: 63,3% вважають, що у школярів немає вільного часу, 53,3% – «все потрібне читають в Інтернеті», 23,3% – «не задовольняє фонд бібліотеки», 6,7% – «достатньо домашньої бібліотеки», 3,3% – «немає потреби в читанні», а також 6,7% зазначили інше («недостатня реклама», «незадоволені потреби відвідувачів»).

Чи користуєтесь ви Інтернетом?

Уже з попередніх відповідей зрозуміло, що діти усіх вікових категорій користуються Інтернетом і це підтверджують дорослі. Ствердно відповіли на це питання 99,4% користувачів. Одна дитина (0,6% від загальної кількості користувачів) віком до 12 років відповіла «ні».

З якою метою використовують Інтернет?

Для навчання – вказали 66,9% опитаних *користувачів*, для спілкування – 55,0%, перегляду сторінок у соцмережах – 50,6%, читання онлайн – 24,4%, перегляд новин – 11,2%, інше – 6,9% (перегляд відео, мультфільмів, гра в ігри). Хоча, *61,0% школярів*, на відміну від батьків, вказали, що використовують Інтернет, перш за все, для спілкування.

Розподіл опитаних за кількістю прочитаних книг за останні півроку: 15,0% прочитали 1-2 книги, 28,8% – 3-5, 21,2% – 5-10, 15% – 11-15, 18,1% – більше 15 книг. Окрім того, у відповідях батьків маємо: 1,3% – не відповідали і 0,6% – вказали, що їх діти не прочитали «жодної» книги.

Яка книга, прочитана за останні півроку, справила найбільше враження?

Серед *школярів*: 98% назвали прочитані книги, 2% «не пам'ятають», що читали останнім часом.

Серед *батьків*: 96,7% вказали книги, які сподобалися їхнім дітям і 3,3% - не знають.

Серед *бібліотекарів*: 96,7% вказали книги, які користуються найбільшим попитом у дітей, 3,3% - не відповідали.

Перелік книг, названих дітьми, батьками і бібліотекарями нараховує більше 100 назв, переважно сучасних авторів.

Твори, які справили найбільше враження на дітей, згідно відповідей самих школярів, а також, з точки зору батьків «сподобалися дітям» і з погляду бібліотекарів «користувалися найбільшим попитом серед користувачів»: М. Павленко «Русалонька із 7-В» (10), Е. Портер «Поліанна» (10), Дж. Роулінг «Гаррі Поттер...» (9), В. Нестайко «Тореадори з Васюківки» (8), Н. Щерба «Часодії» (6), Т. Шевченко «Кобзар» (5), А. Вольських «Міла Рудік і...» (4), В. Нестайко «Дивовижні пригоди в лісовій школі» (4), Л. Керрол «Алісині пригоди в Дивокраї» (4), К. Булах «День кота» (3), О. Гаврош «Неймовірні пригоди Івана Сили...» (3), Р. Дал «Чарлі і шоколадна фабрика» (3), С. Дерманський «Чудове Чудовисько» (3), О. Єсаулов «Таємниця Великого Сканера» (3), О. Єсаулов «Чорні археологи» (3), З. Мензатюк «Таємниця козацької шаблі» (3), Я. Стельмах «Митькозавр із Юрківки», Дж. Стронг «Ракета на чотирьох лапах» (3), К. Функе «Чорнильний світ» (3), Й. Ягелло «Кава з кардамоном» (3) та інші (див. «Список книг...»).

Хто відіграє вирішальну роль у прищепленні звички читати дітям? *Користувачі і бібліотекарі* виявили одностайність: 70,8% зазначили – «сім'я», 58,5% – «бібліотека», 51,5% – «школа», 23,1% - «друзі», 3,3% - «суспільна думка», «ваш варіант відповіді» - 1,5% («стан душі», «державна програма з підтримки читання та сучасна українська книга»).

Як було зазначено вище, на питання анкети відповідали і **бібліотечні фахівці**, які виступили експертами з читання, а також їх відповіді дали змогу проаналізувати професійний рівень самих респондентів, погляд на майбутнє бібліотек. Усі 30 бібліотекарів-респондентів – це жінки.

За віком: 18-35 років – 16,7% фахівців, 36-45 років – 33,3%, 46-60 років – 46,7% (найбільше), старше 60 років – 3,3%.

За освітою: 63,3% фахівців із вищою освітою, у т.ч. бібліотечною лише 20%, 36,7% – середньою спеціальною.

За місцем роботи це працівники: обласної бібліотеки для дітей ім. Т. Г. Шевченка – 16,7%, районних – 23,3%, міських – 53,3%, сільських – 6,7% бібліотек для дітей.

У відповідях на питання **«Чи погоджуєтесь Ви з твердженням, що зараз діти стали менше читати?»** думки розділилися: 43,3% бібліотекарів відповіли «ні, це хибне уявлення», 36,7% – «так, погоджуюсь», 20% – «так, але це стосується лише читання в бібліотеці, а не самого процесу».

Чи сприяє мережа Інтернет поширенню читання серед дітей? На це питання *ствердно* відповіли 73,3% бібліотекарів. **Яким чином?** «Книги можна знайти в Інтернеті», «є онлайн інформація (реклама, анонси) про новинки, електронні книги, буктрейлери».

«Ні» відповіли 26,7% фахівців. На їхню думку більшість запитів в Інтернеті стосується комп'ютерних ігор, соціальних мереж, що усуває читання на другий план.

Як змінилось останнім часом відвідування бібліотек користувачами? Думки бібліотекарів з приводу динаміки відвідуваності не є однозначними: «відвідуваність залишилася така, як і раніше» вважає 36,7% фахівців, «стали відвідувати частіше» – відповіли 33,3%, «стали відвідувати рідше» – 26,7%, «не відповіли» – 3,3%.

Чи достатньо обізнані бібліотекарі з сучасними тенденціями розвитку літератури для дітей? Ствердно відповіли 86,7% бібліотекарів, «майже ні» – 13,3%. *Причина необізнаності:* «у професійній пресі мало публікацій даної тематики» – відповіли 10% респондентів, «в недостатній кількості до бібліотеки надходять новинки літератури» – 3,3%.

Звідки зазвичай діти дізнаються про нові книги?

- 73,3% бібліотекарів відповіли – з Інтернету
- 63,3% – від друзів, знайомих
- 26,7% – з каталогу бібліотеки
- 16,7% – із ЗМІ
- 10% – у книжкових магазинах.

«Ваш варіант відповіді»: 50% фахівців назвали: рекомендація вчителів, батьків, бібліотекарів, а також бібліотечні форми роботи (книжкові виставки, огляди літератури, акції, зустрічі з письменниками), бібліотечний сайт.

Які форми популяризації книги у Вшій практиці є найбільш ефективними?

43,3% бібліотекарів найбільш ефективними формами вважають традиційні – книжкові виставки та огляди літератури. Крім того, були названі: презентації нових видань – 26,7%, зустрічі з авторами книг – 20%, голосні читання й обговорення книг – 20%, «театралізовані заходи» – 13,3%, літературні ігри та конкурси – 13,3%, флешмоби – 10%, бібліопікніки і літні бібліомайданчики – 10%, бенефіс читача – 6,7%, інформаційна діяльність – 6,7%. Зазначені також: популяризація літератури через сайти (блоги) – 10%, створення буктрейлерів – 10%, застосування мультимедіа – 6,7%.

Які шляхи заохочення до читання Ви запропонували б?

Відповіді на питання дали 86,7% респондентів-бібліотекарів, 13,3% – не відповіли. Відповіді на це питання майже повторюють відповіді на питання про форми популяризації книги. Узагальнено, їх можна об'єднати у три групи: 83,3% називають різноманітні окремі форми масової роботи, по 36,7% – рекламу книг у бібліотеці та мас-медіа, поповнення книжкового фонду сучасною літературою.

У ході дослідження вивчалися погляди бібліотечних фахівців на **сильні та слабкі сторони бібліотеки сьогодні**, для чого були запропоновані 15 варіантів відповідей (див. таблицю)

Слабкі сторони (%)	Варіанти відповідей	Сильні сторони (%)
-	У роботі з дітьми	100
3,3	В оперативності надання інформації	96,7
6,7	В культурі обслуговування читачів	93,3
6,7	У масовій роботі	93,3
6,7	У формуванні високопрофесійного колективу бібліотеки	93,3
16,7	В інформаційних ресурсах бібліотеки	83,3
20,0	У роботі з батьками	80,0
3,3	У комфортності умов роботи бібліотеки	66,7
40,0	В повному задоволенні запитів користувачів	66,7
33,3	У співпраці з органами влади, громадою	66,7
36,7	У технічному оснащенні бібліотеки	63,3
40,0	В обсязі наданих послуг для користувачів	60,0
53,3	У роботі з людьми з обмеженими можливостями	43,3
66,7	В науково-бібліографічній діяльності	33,3
86,6	У роботі з національними меншинами	16,7
3,3	Інше (що саме?): відсутність фінансів на штрихове кодування, комп'ютеризацію робочих місць.	-

Найбільш сильними сторонами бібліотек зазначені: робота з дітьми та оперативне надання інформації.

Найбільш слабкі сторони діяльності – робота з національними меншинами – 86,6%, людьми з обмеженими можливостями – 53,3%, бібліографічна діяльність – 66,7%.

Сучасні перспективи розвитку бібліотек фахівці пов'язують насамперед із:

- 73,3% – забезпеченням дозвілля та спілкування
- 66,7% – універсальністю фондів
- 63,3% – наявністю доступу до Інтернету
- 53,3% – взаємодією з громадою
- 43,3% – підвищенням кваліфікації бібліотечних працівників
- 20,0% – створенням електронної бібліотеки
- 20,0% – наявністю довідково-консультаційних центрів.

Підсумовуючи вищезазначене, можна зробити наступні висновки.

Популярність читання серед дітей різної вікової категорії зберігається. 70,6% школярів читають досить інтенсивно. Також, 63,3% бібліотекарів підтверджують, що читання є поширеним серед дітей.

Порівнюючи відповіді дітей на одне і те ж питання даного дослідження та дослідження «Мое хобі – читання» (2009 р.) констатуємо, що у дозвілєвих практиках юного покоління «читання книг» займає перше місце.

2009 рік

- читання книг
- спілкування з друзями
- перегляд телепередач
- комп'ютерні ігри

2017 рік

- читання книг
- комп'ютерне спілкування, ігри
- спілкування з друзями
- прослуховування музики
- перегляд телепередач (**7 позиція**).

Разом з тим, все більшого значення у структурі вільного часу школярів набирає *«комп'ютерне спілкування, ігри»* - 52,5%. А *«перегляд телевізійних передач»* відійшло з перших позицій на передостанні.

Різноманітні у користувачів і *джерела отримання літератури для читання*. Якщо порівнювати з відповідями на аналогічне питання обласного дослідження «Читацькі цінності сучасної сім'ї в дзеркалі соціології» (2014 р.) то у *першій трійці* залишаються: бібліотека і магазин, але замість «беруть у друзів і знайомих», маємо сьогодні *«скачують чи читають в Інтернеті»*.

Про *читацьку компетентність дітей* говорять зазначені ними книги. Якщо раніше більше називали твори класиків, то зараз – сучасну художню українську і світову літературу. Це книги уже відомих письменників, які протягом багатьох років у різних дослідженнях займали перші позиції – В. Нестайко і Дж. Роулінг. Сьогодні у дітей популярні твори таких *українських авторів* як: А. Бачинський, В. Бердт, К. Булах, С. Вдовенко, А. Вольських, Л. Воронина, О. Гаврош, С. Гридін, М. Гутовська-Адамчук, С. Дерманський, М. і С. Дяченки, О. Єсаулов, М. Кідрук, М. Марченко, З. Мензатюк, М. Павленко, В. Рутківський, Я. Стельмах, К. Штанко, Н. Щерба тощо. Серед *зарубіжних письменників* читають: В. Верут, Я. Гурич, Дж. Еммет, Д. Ємець, В. Йорт, О. Колфер, Б. Космовська, С. Маєр, М. Норбеков, М. Парр, М-К. Пекарська, М. Ру, Дж. Стронг, К. Функе, В. Цорн, Й. Ягелло та інші.

Названі твори ще раз підтвердили відповіді респондентів про те, що серед читацьких уподобань пріоритет має художня сучасна література.

Ставлення до бібліотеки. Усі респонденти вказали на користування послугами дитячих бібліотек. Для 100% школярів і 96,7% батьків бібліотека є одним із головних джерел інформації та отримання літератури для читання. Користувачі – 58,5% – відвели бібліотеці друге місце по впливу на прищеплення звички читати, поставивши сім'ю на перше.

Поряд з цим, існує проблема «не користування бібліотекою» дітей. Серед причин (на думку бібліотекарів): «немає вільного часу, все потрібне читають в Інтернеті, не задовольняє фонд бібліотеки, достатньо домашньої бібліотеки, немає потреби в читанні».

Перспективи розвитку бібліотек спеціалісти вбачають, перш за все, у забезпеченні дозвілля та спілкування дітей і батьків, універсальності фондів, доступу до Інтернету, взаємодії з громадою.

Професійний рівень. Більшість бібліотекарів своїми відповідями переконливо продемонстрували знання літератури для дітей та читацьких уподобань. 86,7% спеціалістів відповіли, що обізнані із сучасними тенденціями розвитку літератури для дітей. Разом із тим, відповіді 13,3% респондентів, про причини необізнаності, не є вмотивованими, адже в мережі Інтернет достатньо інформації про розвиток літератури для дітей.

Знають бібліотекарі читацькі уподобання користувачів, про перевагу в читанні більшості дітей художньої літератури і в меншій мірі науково-популярної і пізнавальної, довідкової.

В арсеналі бібліотекарів *різні форми роботи з популяризації книги.* Найбільш ефективними вважають: книжкові виставки і огляди літератури, голосні читання, прем'єри, презентації, обговорення книг, зустрічі з письменниками. Серед сучасних заходів зазначені: флешмоб, літературні конкурси і ігри, акції, бібліомайданчик (пікнік), театр книги, створення буктрейлерів, інформація на бібліотечних сайтах і блогах.

Світ швидко змінюється, стає більш віртуально-мультимедійним, тому і техніки промоції читання повинні змінюватися та відповідати сучасним запитам. Не всі фахівці змогли запропонувати *шляхи заохочення дітей до читання*: 13,3% – не відповіли на питання. Ніхто не зазначив жодного власного бібліотечного проекту, зокрема, тих же літніх читань, проведення нестандартних заходів, участі у Всеукраїнському конкурсі дитячого читання «Книгоманія» тощо.

Насамкінець, знову нагадаємо багато разів цитовану лекцію англійського письменника Ніла Геймана «Чому наше майбутнє залежить від читання», де він зазначив:

«Найпростіший спосіб виховати грамотних дітей – навчити їх читати і показати, що це – приємна розвага. Знайдіть книги, які їм подобаються, дайте їм доступ до них, дозвольте їм прочитати їх». Чим і займаються бібліотеки для дітей сьогодні і завжди.

«Бібліотеки – це свобода. Свобода читати, свобода спілкуватися. Це освіта (яка не закінчується в той день, коли ми покидаємо школу чи університет), це дозвілля, це притулок і доступ до інформації. Бібліотеки – це місця, куди люди приходять за інформацією....». З чим погоджуються і респонденти, які взяли участь у дослідженні.

Список книг, що справили найбільше враження на дітей

Назви діти			
<i>Ранг</i>	<i>Автор</i>	<i>Назва</i>	<i>К-ть прочитань</i>
1	Дж. Роулінг	Гаррі Поттер	5
2	Т. Шевченко	Кобзар	4
3	Е. Портер	Поліанна	3
4	Н. Щерба	Часодії	3
5	К. Функе	Чорнильний світ	3
6	Я. Стельмах	Митькозавр із Юрківки	3
7	О. Єсаулов	Таємниця великого сканера	3
8	О. Єсаулов	Чорні археологи	3
9	Я. Стельмах	Голодний, злий і дуже небезпечний	2
10	К.Булах	День kota	2
11	М. і С. Дяченки	Магам можна все	2
12	Ж. Верн	15-річний капітан	2
13	О. Грін	Пурпурові вітрила	2
14	Т. Крюкова	Недоторка	2
15	Й. Ягелло	Кава з кардамоном	2
16	В. Бердт	Мій друг Юрко Циркуль	2
17	М. Гутовська-Адамчик	Дівчата з 13-ї вулиці	2
18	О. Гаврош	Неймовірні пригоди Івана Сили...	2
19	Й. Ягелло	Шоколад з чілі	1
20	О. Полевіна	Санта Лючія	1
21	К. Голден, Н. Холдер	Баффи — Истребительница вампиров	1
22	А. Вольських	Міла Рудік і ...	1
23	В. Бердт	Все починається в 13	1
24	Я. Стельмах	Найкращий намет	1
25	К. Функе	Мисливці за привидами	1
26	М-К. Пекарська	Клас пані Чайки	1
27	М-К. Пекарська	Лотерея	1
28	В. Цорн	Племя детей света	1
29	Д. Емец	Мефодий Буслаев	1
30	Д. Емец	Повелители Галактик	1
31	К. С. Льюїс	«Хроніки Нарнії»	1
32	Й. Вігдіс	Йорген + Анна = любов	1

33	А. Покришкін	Небо війни	1
34	Р. Бредбері	451 градус за Фаренгейтом	1
35	Я. Гурич	Загадка підземного лабіринту	1
36	Б. Космовська	Буба	1
37	В. Новомирова	Адвокат	1
38	П. Маар	Пан Белло і блакитне диво	1
39	В. Крапівін	Повернення кліпера «Кречет»	1
40	А. Бачинський	140 децибелів тиші	1
41	І. Будз	Детективне агентство kota Макса	1
42	Д. Стронг	Ракета на 4-х лапах	1
43		Феї. Таємниця піратського острова	1
44	С. Маєр	Сутінки	1
45	М. Павленко	Русалонька із 7-В	1
46	Й. Колфер	Список бажань	1
47	І. Абеді	Лола шукає подругу	1
48	К. Матюшкіна	Ага, упіймався!	1
49	Б. Стоу	Хатина дядька Тома	1
50	О. Малинина	Елки-палки и Марго	1
51	В. Скотт	Квентін Дорвард	1
52	О. Дорожовець	Старий будинок	1
53	Ж. Верн	Навколо світу за 80 днів	1
54	Л. Керрол	Алісині пригоди в Дивокраї	1
55		Міфи давньої Греції	1
56		Українські традиції і звичаї. Дитяча енциклопедія.	1

На думку батьків			
1	В. Нестайко	Тореадори з Васюківки	4
2	М. Павленко	Русалонька із 7-В	4
3	В. Нестайко	Дивовижні пригоди в лісовій школі	3
4	Л. Керрол	Алісині пригоди в Дивокраї	3
5	К. Штанко	Драconi вперед	2
6	Дж. Стронг	Ракета на 4-х лапах	2
7	Е. Портер	Поліанна	2
8	С. Дерманський	Чудове Чудовисько	2
9	Н. Щерба	Часодії	2
10	Р. Дал	Чарлі і шоколадна фабрики	2

11	Р. Дал	Великий Дружній Велетень	1
12	К. Булах	День kota	1
13	А. Вольських	Міла Рудік і ...	1
14	Р. Ріггз	Місто порожніх. Втеча з дому дивних дітей	1
15	Д. Роулінг	Гаррі Поттер	1
16	З. Мензатюк	Таємниця козацької шаблі	1
17	А. Кокотюха	Таємниця козацького скарбу	1
18	М. Марченко	Місто тіней	1
19	Дж. Еммет	Люблю тебе завжди і назавжди	1
20	Я. Гурич	Загадка підземного лабіриту	1
21	Л. Воронина	Таємне Товариство Боягузів...	1
22	М. Кідрук	Твердиня	1
23	О. Макганн	Аркізанські хроніки	1
24	М. Ру	Приют	1
25		Рослини. Серія :Я пізнаю світ. Дитяча енциклопедія	1
26	Б. Шер	Мистецтво мріяти. Як отримати те, чого насправді бажаєш	1
27	О. Гаврош	Неймовірні пригоди Івана Сили...	1
28	М.і С. Дяченки	Дика енергія Лана	1
29	В. Рутківський	Ганнуся	1
30	Т. Шевченко	Гайдамаки	1

З погляду бібліотекарів			
1	М. Павленко	Русалонька із 7-В	5
2	В. Нестайко	Тореадори з Васюківки	4
3	Е. Портер	Поліанна	3
4	Дж. Ролінг	Гаррі Поттер	3
5	З. Мензатюк	Таємниця козацької шаблі	2
6	А. Вольських	Міла Рудік і ...	2
7	В. Нестайко	Пригоди в лісовій школі	1
8	С. Дерманський	Чудове чудовисько	1
9	С. Дерманський	Маляка – принцеса Драконії	1
10	О. Єсаулов	Канікули для Інформи	1

11	О. Єсаулов	Дитячі детективи	1
12	О. Єсаулов	Щурячий підступ	1
13	Н. Щерба	Часодії	1
14	Р. Дал	Чарлі і шоколадна фабрика	1
15	Д. Толкієн	Володар перснів	1
16	С. Грідін	Федько у пошуках Чупакабри	1
17	Й. Ягелло	Кава з кардамоном	1
18	Д. Стронг	Гармидер у школі	1
19	В. Рутківський	Джури козака Швайки	1
20	Л. Воронина	Таємне товариство Боягузів та Брехунів	1
21	І. Андрусяк	Стефа і її Чакалка	1
22	І. Новак	Сонячна Магія	1
23	Д. Кінні	Щоденник слабака	1
24	О. Сайко	Новенька та інші історії	1

Відповідальна за випуск Т. С. Манжула

Редактор Л. С. Босюк

Видавець та виготовлювач

Кіровоградська обласна

бібліотека для дітей ім. Т. Г. Шевченка

вул. Шевченка, 5

м. Кропивницький, 25006

Сайт: <http://librarychl.kr.ua>

